

*Алекс ЛЕНАРТС,
Надзвичайний і Повноважний Посол
Королівства Бельгія в Україні*

РЕВОЛЮЦІЯ І РЕФОРМИ: ЧОМУ БУТИ, ТОГО НЕ МИНУТИ?

– *Пане Посол, 23 жовтня 2018 року Президент України Петро Порошенко прийняв Вірчі грамоти новопризначених послів в Україні, а серед них і Ваші. Будь ласка, розкажіть детальніше про свій дипломатичний шлях, що передував саме цій посаді. Це Ваш перший візит до України? Які маєте враження від перебування тут?*

– Мою дипломатичну кар'єру було розпочато у 2001 році. Я став на цей тернистий шлях у січні чи в лютому, коли було запущено тривалу процедуру, яку ми називаємо «дипломатичним іспитом». Зазвичай у Бельгії він складається із семи чи восьми етапів. Уже у вересні я отримав листа з повідомленням про те, що «склав» успішно, і це неабияк ошчасливило мене. Тоді я ще працював у парламенті. Я прийшов на роботу й дізнався про терористичну атаку в США. Це було 11 вересня 2001 року. Так, звучить трішки дивно, але це правда.

Свою дипломатичну службу я розпочав 2002-го у Венесуелі, де пропрацював менше року на посаді першого секретаря. Потім я повернувся до Брюсселя й працював у південноамериканському департаменті. Моїм наступним пунктом призначення стало Марокко, де я провів чотири роки на посаді радника. Із 2008 по 2011 роки очолював Посольство Бельгії в Боснії і Герцеговині (місто Сараєво). Відтак я знову повернувся до столиці й працював радником із дипломатичних питань при Прем'єр-міністрі та Віцепрем'єр-міністрах. Наприкінці моєї каденції Прем'єр-міністр поцікавився, у якій країні я хотів би працювати. Припускаю, що в Україні схожа система: дипломат отримує список вакантних посад, обирає якийсь варіант і подає його на затвердження Міністрові закордонних справ та уряду. Подаючи заявку на якусь посаду, ви також маєте обґрунтувати свій

вибір. У списку, який запропонували мені, було чимало мирних, або я навіть сказав би «легких» країн. Проте мій погляд зупинився на Лівані, тому що до зони відповідальності посла в Бейруті належить також Сирія. Тож я обрав опцію «Ліван плюс Сирія». Це був мій найперший варіант, і його схвалили.

А втім, мушу зізнатися, що я відвідав Україну за рік до цього призначення, улітку 2013 року, за кілька місяців до Євромайдану. Мене надзвичайно вразила тутешня енергетика. Пам'ятаю, що після цього я повернувся до Брюсселя та готував матеріали для Прем'єр-міністра до саміту Східного партнерства у Вільнюсі. У нас була дискусія щодо Угоди про асоціацію, і тоді я сказав Прем'єр-міністру, що в Україні щось трапиться. Я не знаю, чому, та вирішив це сказати. Хоча під час відвідин України влітку я й відчув дух змін, але не очікував таких значних соціальних потрясінь. Усе ж у мене було якесь передчуття. Працюючи в Лівані, я пам'ятав про це, і побачивши, що посада посла в Києві вакантна, подав свою кандидатуру. Україна стала моїм першим пріоритетом, і я дуже вдячний, що мій уряд дав мені можливість бути тут.

– *Ваше перше враження про Україну відіграло визначальну роль у виборі країни?*

– Саме так. Улітку 2013 року мене вразила енергетика країни, її прагнення до свободи, вітер змін. Відтоді минуло вже понад п'ять років, і за цей час відбулися значні перетворення.

– *Ви досі відчуваєте цю енергетику?*

– Так, хоч і вже багато чого змінилося. Мені легше це помітити, адже я бачив увіч спершу ситуацію 2013 року, а потім уже 2018–2019 років. Тому я можу порівняти й побачити зрушення. Вони очевидні, а надто якщо йдеться про свободу слова.

– *Брюссель – столиця ЄС та НАТО, серце європейської політики. Чи надає такий статус якісь переваги бельгійським дипломатам? Як один із них, що ви можете порадити Україні на її шляху до євроінтеграції?*

– Ми невелика країна. Невелика й мальовнича, та водночас важлива. Ми розміщені в самому серці Європи й захищаємо європейські цінності. Я на сто відсотків проєвропейський, і моя позиція непохитна. Це мое переконання. Я вірю, що Україна зараз на правильному шляху, європейському. Проте ми маємо бути чесними з представниками органів влади й насамперед із українцями. Я мушу попередити, що дорога до європейської спільноти потребує чимало часу. Чому? Бо досі існують інституційні проблеми, зокрема високий рівень корупції. Ви потребуєте справжніх реформ для того, щоби стати частиною європейської спільноти.

– *На Вашу думку, як можна пришвидшити рух України до ЄС і які головні перешкоди на шляху до європейської інтеграції?*

– Найкращий спосіб – це здійснювати більше реформ. Усе у ваших руках. Я переконаний, що цей процес залежить і від громадян, і від влади. Вам слід не лише побороти корупцію, а й провести зміни в судовій системі, досягнути справжнього верховенства права.

– *На початку ХХ століття Бельгія була серед перших держав, які ввели свій бізнес в Україну. Тоді ваша країна чимало інвестувала у розвиток вугільної промисловості Донбасу. Чи розглядають зараз бельгійські інвестори нові проєкти в Україні? Які сфери найцікавіші для них?*

– Таких сфер чимало, адже ваша країна має великий потенціал. Бельгійські компанії надзвичайно цікавить участь у процесах модернізації України, а саме в царинах сільського господарства, розвитку транспорту, енергетичного сектора й відновлювальної енергетики. Я дуже радий, що в Україні так багато бельгійських компаній. Однак усі вони очікують створення рівних умов для місцевих та іноземних інвесторів. Незважаючи на несприятливий інвестиційний клімат, спостерігаємо великий приплив фінансів: можна згадати такі відомі компанії, як «InBev», «Puratos» в Одесі, «Schreder» у Тернополі, «Skelia» – лідер в ІТ сфері у Львові тощо. Якщо ви хочете, щоби потенційні бельгійські інвестори охочіше вкладали гроші в Україну, то вам конче необхідно створити сприятливе ділове середовище.

– *Також варто не забувати, що на Сході України досі вирує збройний конфлікт. На Вашу думку, чи є це неподоланною перешкодою для зростання інвестицій?*

– Я погоджуюся, що деякі інвестори вагаються через конфлікт на Донбасі. Це досі проблема, і ми всі сподіваємося, що війна закінчиться, проте головні виклики для України є внутрішніми.

– *Інвестори в Україні стикаються з різноманітними проблемами, зокрема з адміністративною тяганиною чи затримками в митному оформленні, неоголошеними перевітками тощо. Інколи компаніям доводиться звертатися до посольств і просити дипломатів утрутитись у ситуацію. Чи були такі випадки в практиці Посольства Бельгії? Чи існують проблеми, які можна розв'язати лише з допомогою посольства?*

– У минулому в нас були деякі проблеми. Три тижні тому я був в Одесі та зустрівся з місцевою владою й адміністрацією порту. Ми говорили про це. Я справді думаю, що вони зараз роблять усе можливе. Численні бельгійські товари потрапляють в Україну через одеський порт та інші порти вашої держави. Керівництво порту вживає всіх необхідних заходів, аби запобігти можливим проблемам. Отже, для бельгійських компаній це не нагальне питання. Проте найбільшою проблемою все ж залишається законодавство. Я впевнений, що його належне дотримання усунуло би будь-які вагання іноземних інвесторів й активізувало приплив інвестицій.

– *Пане Посол, Ви маєте чудову здатність передбачувати майбутнє України. На Вашу думку, коли бізнес-клімат поліпшиться до такого рівня, щоб інвестицій побільшало?*

– Маю надію, що цей момент незабаром настане. Це залежить од багатьох чинників. Скоро будуть вибори. Я справді вірю, що нові Верховна Рада та Кабінет Міністрів продовжать реформи. Щиро сподіваюся, що через рік або два ми матимемо кращі умови для інвестицій. Певна річ, я хочу цих змін як представник Бельгії, бо вони підуть на благо бельгійським компаніям, та, звісно ж, я бажаю блага й Україні. Вашій державі потрібно більше інвестицій і, відповідно, сильніша економіка.

– *Дякую Вам. Це дуже оптимістичний погляд. Розкажіть, будь ласка, як можна зміцнити двосторонні українсько-бельгійські економічні відносини? Чи проводять у наших державах бізнес-форуми, спрямовані на налагодження прямих ділових зв'язків?*

– Я завжди намагаюся бути одночасно реалістом і оптимістом, завжди зберігати позитивне мислення. Хочу зазначити, що ми також активно працюємо в цьому напрямі. На кінець травня в нас заплановано торгово-дипломатичну місію за участі бельгійських компаній. Ми зустрінемося з представниками українського бізнесу в Києві та Харкові.

– *Важливий аспект діяльності посольства – це допомога Україні у впровадженні реформ. Які інші сфери співпраці перспективні, проте ще не так розвинуті?*

– Я вже казав, що найкращий спосіб підтримувати Україну – інвестувати в її розвиток. Що більше ви отримуватимете іноземних коштів, то відкритішою та вільнішою ставатиме країна. Та ми співпрацюємо в іще одній важливій галузі. Вона не така перспективна, проте, безперечно, корисна – розмінування. Ми підтримуємо діяльність «HALO Trust», міжнародної неурядової організації, що діє на Сході України, адже Бельгія має досвід у розмінуванні. Для прикладу, коли я працював у Бейруті чи Сараєво, ми також реалізовували схожі програми. Зараз це надзвичайно важливо для Донбасу.

– *Проблема зміни клімату – дуже важливе питання на порядку денному європейських держав. Тисячі людей у січні вийшли на вулиці Брюсселя. Вони вимагали від уряду рішучих дій для розв'язання проблеми зміни клімату, насамперед використовувати відновлювальні джерела енергії та вжити заходів для зменшення рівня забрудненості атмосфери. Бельгія вже працює в цьому напрямі. Ваша держава планує поступово відмовитися від використання атомної енергетики та сфокусуватися на «зеленій». До речі, українські тележурналісти нещодавно відвідали теплиці в Бельгії та висували, що такі проекти стануть чудовими прикладами інвестиційної співпраці Бельгії з Україною у сфері «зеленої» індустрії. Які, на Ваш погляд, перспективи розвитку двосторонньої співпраці в секторі відновлювальної енергетики?*

– Це важливе питання, яке буде одним із пріоритетних для нашої дипломатичної місії в Україні. Відновлювальна енергетика надає чудові перспективи для розвитку українського енергетичного сектора. Передусім це дасть Україні змогу здобути ще більше енергетичної незалежності. Інша важлива причина – необхідність ужити термінових заходів для припинення глобальних кліматичних змін. Тому нам уже зараз треба розпочати співпрацю в царинах захисту навколишнього середовища та «зеленої» енергетики. Перший крок – створити вітрову електростанцію в Херсонській області; це консорціум трьох приватних компаній, дві з яких – бельгійські. Варто зазначити, що це великий інвестиційний проект вартістю 150 млн євро, і його підтримує Європейський банк реконструкції та розвитку. Минулого тижня я відвідав Дніпропетровську область і місто Дніпро, де зустрівся з представниками місцевої влади. Разом з Агенцією з питань розвитку ми обговорили співпрацю у сферах захисту навколишнього середовища, «зеленої» енергетики та переробки сміття. Я сподіваюся на таку співпрацю не лише в Дніпрі, а й у багатьох інших містах та областях України.

– У Бельгії, як порівняти з іншими країнами, найдовше здобувають освіту. Освіта до 18-річного віку – обов'язкова. Які, на Вашу думку, особливості чи стандарти стали найбільшим досягненням бельгійської системи навчання; що може бути найкращим прикладом успішного застосування навчальної програми? Чи можете Ви застосувати бельгійський досвід у нашій державі?

– Звичайно, ми можемо запровадити деякі елементи нашої освітньої системи в Україні, та не треба намагатися просто скопіювати. Існує багато різних чинників, які пояснюють успішність бельгійської освітньої системи. Передусім ідеться про поєднання дитсадка та початкової школи в одній будівлі, де навчаються діти з двох-трьох до дванадцяти років. Освіту повністю фінансує уряд, і це позитивно впливає на цілісність навчального процесу. По-друге, порівняно невеликий розмір початкових шкіл – переважно в них навчається не більше 300–350 учнів – покращує рівень освіти. Батьки мають можливість вибирати серед ширшого кола доступних шкіл для своїх дітей. По-третє, зовнішнє оцінювання в старшій школі дає змогу порівняти рівень успішності шкіл. Як наслідок, батьки можуть обрати найкращу школу для своїх дітей. Інший важливий аспект – тісна співпраця університетів із приватними компаніями, що надає бакалаврам і магістрам можливості для професійного зростання. Це має велике значення. До прикладу, я пам'ятаю, як відвідував Льєзький університет на півдні Бельгії, де бачив справді сильні зв'язки між навчальним закладом і приватним сектором. Довкола університету розташована зона під назвою «Sart Tilman», де працюють стартапи, дослідницькі центри й бізнес-інкубатори. Я переконаний, що з часом і у вас буде така сама система. Бельгія також пропонує освітні програми для українських студентів, а надто через студентську програму «Erasmus +».

*Алекс Ленартс, Надзвичайний і Повноважний Посол Королівства Бельгія в Україні
Alex Lenaerts, Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the Kingdom of Belgium to Ukraine*

– Яке місце в діяльності посольства посідає культурна дипломатія? Бельгія відома українцям здебільшого завдяки їжі: шоколаду, вафлям, картоплі фрі та пиву. Чи має на меті посольство збільшувати рівень обізнаності українців про Бельгію?

– Ми намагаємося просувати нашу культуру, зокрема комікси. Чи чули Ви про давню традицію створення коміксів? Найвідоміший з-поміж них – це «Смурфи». Я впевнений, що читачі чули про них. А ще цього року – річниця «Пригод Тінтіна», і ми намагаємося підтримати перше українське видання цієї серії коміксів в Україні. Сподіваюся, що це буде успішний проект.

– Насамкінець, пане Ленартс, розкажіть, будь ласка, трішки більше про себе. Чи встигаєте Ви відпочивати, маючи такий щільний графік? Які місця в Україні Ви любите найбільше? У Вас є хобі? Що робите у вільний час?

– Так, у мене справді дуже завантажений графік. Щотижня я зустрічаюся з дипломатами, політиками, бізнесменами, представниками громадськості. Та й узагалі з багатьма цікавими особистостями. Не можу назвати це хобі, але я люблю знайомитися з людьми. Я також насолоджуюся відвідуванням міст. Немає сенсу постійно сидіти в столиці, адже у вас величезна країна. Мені треба відвідати всі міста й області України для того, щоби зрозуміти її.

Саме цим я й займаюся. Уже побував на Заході, Півдні та Сході України. Важливо зустрітися не лише з представниками влади, але також і

з представниками суспільства. Я завжди йду в університети. Нещодавно відвідав Дніпровський університет імені Олеса Гончара. Спершу була лекція, а потім розпочалася моя улюблена частина – обмін думками зі студентами, запитання й відповіді щодо сфери захисту прав людини. Я брав участь у таких заходах у Дніпрі, в Одесі, а також у Києві та Ужгороді. Наступним буде Харків.

Крім того, люблю архітектуру ваших міст. Я не православний християнин, але мені справді подобаються православні храми. Мені подобається культура, традиції та тутешні мальовничі місця. Але найважливіше – в Україні дуже приязні люди. Ось за що я люблю Україну.

– *А як щодо української кухні?*

– Мені подобається борщ. Щодо десертів сказати складно, я їх не дуже люблю. Маю зізнатися, що куштував ваше вино. Я був здивований, адже у вас справді дуже добре вино – як на Півдні України, так і на Закарпатті. Одного разу представники місцевої влади Ужгорода запросили мене на фестиваль «Сакура Фест», що, як виявилось, водночас був і фестивалем вина. Тому я спробував усі вина регіону. Тож так, мені подобається тутешня їжа та вино.

– *Пери ніж Вас направили до України, Вам потрібно було проходити курси української мови?*

– Ні. Визнаю, я мушу вивчити мову, та донедавна в мене зовсім не було вільного часу. Українська мова складна, проте красива, і я планую її опанувати.